

Νικόλας Σάπο
Πάντα κάνω λάθος στο πεπόνι
εκδόσεις Πανοπτικών

Στις παλιές κωμωδίες του βουβού κινηματογράφου, ο κεντρικός ήρωας, συνήθως άνθρωπος περιθωριακός, μπλέκεται σε ευτράπελα, προσπαθώντας να κάνει πράγματα απλά και καθημερινά, όπως πχ. να φάει, να φορέσει ένα παπούτσι, να αγκαλιάσει την αγαπημένη του ή να περάσει μέσα από μια πόρτα. Η παροιμιώδης αποτυχία του, αλλά και το γεγονός ότι, παρά τις αναποδιές, εκείνος διατηρεί μια αθωότητα σχεδόν παιδική, τον καθιστούν στα μάτια μας ιδιαιτέρως συμπαθητικό. Θέλουμε να τον δούμε να πετυχαίνει τον σκοπό του, παρότι ξέρουμε ότι αυτό μάλλον δεν θα συμβεί ποτέ. Και όντως δεν συμβαίνει ποτέ. Αντ' αυτού, τον παρακολουθούμε να έρχεται από το πουθενά, να ζει την περιπέτειά του με ξεχωριστή αποτυχία, και τελικά να επιστρέφει ξανά στο πουθενά, βαδίζοντας πάντοτε ανέμελος, μέχρι την επόμενη περιπέτεια, την οποία θα ζήσει επίσης με ξεχωριστή αποτυχία.

Ο βασικός ήρωας στη συλλογή διηγημάτων του Νικόλα Σάπο *Πάντα κάνω λάθος στο πεπόνι* θα μπορούσε κάλλιστα να ήταν πρωταγωνιστής μιας τέτοιας βουβής κωμωδίας. Είναι ο «λεχρίτης του ρετιρέ», ο τύπος που δεν στεριώνει πουθενά. Χαρακτηρίζεται από μια μοναδική ικανότητα να μπλέκεται σε καταστάσεις πολύ αμήχανες για τον ίδιο και πολύ διασκεδαστικές για τον αναγνώστη. Η σχέση του με την γκαντεμιά αγγίζει τα όρια του μεταφυσικού. Διαισθάνεται την επερχόμενη αποτυχία, κι αυτή δεν τον απογοητεύει ποτέ. Οι αναποδιές διαδέχονται η μία την άλλη με ξεχωριστή συνέπεια, όμως εκείνος τις αντιμετωπίζει πάντα με στωικότητα και ψυχραιμία – σχεδόν με ξεγνοιασιά.

Ως σκηνικό της δράσης ο συγγραφέας επιλέγει το αστικό τοπίο της σύγχρονης ελληνικής πραγματικότητας. Υπαρξιακά αδιέξοδα και μια ανεπαίσθητη μελαγχολία υπάρχουν, αλλά μόνο στο υπέδαφος. Κύριο συστατικό του εδάφους και της ατμόσφαιρας, μέσα στην οποία ο Σάπο δομεί τις ιστορίες του, είναι το χιούμορ. Χιούμορ με διαβαθμίσεις, που άλλοτε σε κάνει να χαμογελάς και άλλοτε να γελάς δυνατά, χιούμορ καλαίσθητο και αιχμηρό, σαν βελάκι που προσγειώνεται στο κέντρο του στόχου. Η πετυχημένη χρήση του κωμικού στοιχείου, σε συνδυασμό με την ευχάριστη και ρέουσα γλώσσα, δημιουργούν μια αίσθηση ευφορίας, που επιτρέπει την ανάγνωση του βιβλίου με μια ανάσα.

Στα δεκατέσσερα από τα συνολικά δεκαπέντε διηγήματα της συλλογής εφαρμόζεται πρωτοπρόσωπη αφήγηση, γεγονός που προσδίδει στο κείμενο αμεσότητα. Οικείες και καθημερινές καταστάσεις παρουσιάζονται με τρόπο απλό, πλην όμως, καθηλωτικό. Τίποτα το εντυπωσιακό δεν ενέχει μια συνηθισμένη διαδρομή με λεωφορείο, μια επίσκεψη στον οδοντίατρο, ένα οικογενειακό τραπέζι. Κι όμως, αυτό το φαινομενικό τίποτα, αυτή την έλλειψη συγκίνησης ή κορύφωσης είναι που ο Σάπο κατορθώνει να μετατρέψει σε ζωντανή ιστορία που αναπνέει με δικά της πνευμόνια. Τα περιστατικά που λαμβάνουν χώρα, ο συγγραφέας μοιάζει να τα κατέχει τόσο καλά, που εύκολα κάποιος θα πίστευε ότι είναι – και ίσως όντως να είναι – αυτοβιογραφικά. Ταυτόχρονα, όμως, είναι δοσμένα με τόση φυσικότητα, ώστε ο αναγνώστης μπορεί να ταυτιστεί, τόσο με το περιεχόμενο των ιστοριών, όσο και με το γενικότερο κλίμα του βιβλίου, ειδικά αν έχει μεγαλώσει στην εποχή των 80's και 90's.

Πέρα από τη διασκέδαση και το εύστοχο χιούμορ, ο Σάπο προσφέρει στους αναγνώστες μια συλλογή με διηγήματα συμπαγή και καλοδουλεμένα. Αξιοπρόσεκτο είναι το γεγονός ότι κατορθώνει να αποδώσει περιστατικά σχεδόν τετριμμένα με τρόπο ελκυστικό, χωρίς σε κανένα σημείο να καταφεύγει στη χρήση εξεζητημένων αφηγηματικών τεχνικών. Αντί γι' αυτό, και προκειμένου να κρατήσει αμείωτο το ενδιαφέρον καθ' όλη τη διάρκεια της ανάγνωσης, επέλεξε να ακολουθήσει τον ακριβώς αντίθετο, αλλά εξίσου απαιτητικό δρόμο, δηλαδή προσιτή γλώσσα, ταχύτητα στην αφήγηση και απλότητα στο ύφος. Τρία στοιχεία με υψηλό βαθμό παραλογοτεχνικής επικινδυνότητας, που ωστόσο, χάρη στην προσεγμένη χρήση τους από τον Νικόλα Σάπο, αποδεικνύονται λειτουργικά και άκρως αποτελεσματικά, και στα οποία έγκειται όλη η λογοτεχνική αξία του συγκεκριμένου βιβλίου.

Αρτέμης Μαυρομμάτης, ηλεκτρονικό περιοδικό Φρέαρ, 15-10-2018